

КОНГРЕСИ И СКУПШТИНЕ

ХП МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС ИСТОРИЧАРА У БЕЧУ

Дванаести међународни конгрес историчара одржан је у Бечу од 29. августа до 5. септембра 1965. (од четири поратна први је одржан у Паризу 1950, други у Риму 1955, трећи у Штокхолму 1960. и четврти у Бечу 1965). На Конгресу је учествовало око 2500 историчара. Из наше земље их је било преко 70. Конгрес је, на свечаности приликом отварања, посвећен питањима о средњовјековним универзитетима и универзитету у Бечу који је тек био прославио 600 година свог постојања. На свечаном завршетку Конгреса било је ријечи о значају Беча у историји европске културе.

Конгрес је радио у четири секције. Прва секција под називом *Велике теме* и друга названа *Историја континента* чиниле су главни дио рада Конгреса. Трећа секција је садржавала рад комисија за поједине проблеме историје и активност придружених организација (за изучавање покрета отпора у другом свјетском рату). Четврта секција је била подијелјена на четири подсекције: за методологију, за стари вијек, за средњи вијек и за нови вијек.

У првој секцији Конгреса („Велике теме“) поднесени су реферати: *О акултурацији*, *О вјерској толеранцији и јересима у новом вијеку*, *Национализам и интернационализам у XIX и XX вијеку*, *Владајуће класе од антике до најновијег времена*, *Социјалне структуре и литературе у XIX и XX вијеку* и *Биланс свијета у 1815. години*. Само реферати о посљедњој теми потпуније су изложили проблем са најважнијих становишта. Запажене су велике празнине у захватању свих других проблема. У оквиру четврте теме Б.

Ђурђев је поднио свој реферат под насловом *Сталежи, класе и револуција у историји*. Дискусија о неким питањима, нарочито прве три теме, била је понекад врло жива, али и непотпуна. У раду ове секције у пунијој мјери су дошла до изражаја супротна схватања сложенијих проблема развитка друштва у различитим условима. О њима је највише било речено са гледишта карактеристичних за европску историју. Уочљива је била упорност клерикалних историчара да своја у ствари политичка схватања и израђен начин прилогавања „документују“, да кажемо, историјским фактима. Активношћу секције дат је донекле и приказ стања историјске науке на изучавању интересантијих проблема од опште важности.

У другој секцији („Историја континента“) поднесени су реферати: *О проблемима Далеког Истока*, *О проблему деколонизације у земљама Азије и Африке у XX вијеку* (реферисали совјетски историчари) и *О генези и континуитету старих средњоамеричких цивилизација*. — У секцији су још прочитани реферати о историјским изворима за црну Африку до периода колонизације, о вјерским односима Европе према Азији и Африци у позном средњем вијеку и о шпанској политичко-административној структури као основи за америчке нације.

У трећој секцији поднесено је много реферата о најразличитијим проблемима (о учешћу плебејских маса у покретима за национално ослобођење на Истоку и на Западу, о народним скупштинама у историји, о упоредној војној историји) историје појединих народа и континента. Уз тематски дио

рада ове секције најјаче је дошла до изражаја ревијалност (краћи реферати, најчешће написане дискусије мноштва учесника из разних земаља, у ствари резултати њихових појединачних интересовања), која се не може избјећи на оваквим конгресима ма колико се настојало да се пажња учесника задржи на најзначајнијим и најактуелнијим проблемима савремене историјске науке.

У оквиру ове секције одржан је врло запажен колоквијум о методологији и документацији за изучавање покрета отпора у току другог свјетског рата. Поред излагања о различитим видовима покрета отпора у неколико земаља Европе, било је ријечи и о начелним питањима историје таквих покрета. У уводном реферату се тврдило, штавише, да владу у Вишију треба схватити као вид отпора Француза њемачком окупатору, као и да устанак у једној земљи против туђинске силе може бити само спонтан, искључујући могућност постојања свјесних снага да покрену и усмјере борбу маса у циљу рушења окупаторских снага фашизма и постизања слободе. — На колоквијуму се установило да иностраној научној јавности није познато оно што карактерише народноослободилачки рат у Југославији 1941—1945. Дало би се закључити да до погрешних мишљења о народноослободилачкој борби у Југославији долази највише због тога што ниједно иоле значајније дјело о борби народа наше земље 1941—1945. није до сада преведено ни на један свјетски језик.

Реферати четврте секције обрадили су на себе пажњу великог броја учесника Конгреса. Расправљало се о питањима из области методологије, опште историје и историографије. Изложене тезе социјетских историчара о развојку историјске мисли средином XX вијека указивале су на појаве преиначавања утврђених чињеница и агностицизма. Проблемима марксистичке критике у историографији није било дато мјеста колико је требало. Више је било ријечи о могућностима сарадње из-

међу представника различитих схватања у савременој историографији. — У секцији су поднесени довољно исцрпни реферати: *Федерализам и федерална држава у историји*, *Пројекти и концепти свјетске историје у XX вијеку*, *Антика и хришћанство*, *Улога Арапа у очувању наслеђа античког духовног блага* и др., док неки о питањима најновије историје нијесу по својој објективности одговарали захтјевима свјетског конгреса (реферат о социјалним основама апсолутизма, о селјачким покретима у централној и југоисточној Европи од XV—XX вијека).

О економским и социјалним проблемима првог свјетског рата реферисали су тројица совјетских историчара. Реферати о политичким циљевима у првом свјетском рату изазвали су врло живу полемику. Говорећи о настојањима цара Карла за успостављање мира, аустријски историчар Ф. Енгел-Јаноши се с потцјењивањем изражавао о Јужним Словенима који су се налазили у оквиру Аустро-Угарске. Схватање о нижим и вишим врстама испољио је такође клерикални историчар Ханч, који је злоупотребио и дужност предсједника ове секције. У заједници са својим истомишљеницима из Западне Њемачке, са жестином је нападао на хамбуршког професора модерне историје Ф. Фишера, писца већ познатог дјела о ратним циљевима Њемачке у првом свјетском рату. Нападали су ту савјесно написану студију о стварним чињеницама који су одређивали њемачку империјалистичку политику у првом свјетском рату (милитаристички и индустријски кругови, финансијски монополи, њемачке институције у заједници са најугледнијим представницима њемачке интелигенције). Фишерово дјело је чињеницама јасно доказало да кајзер Вилем није био једини кривац за њемачка освајања у првом свјетском рату, као што се ни сва одговорност за зла проузрокована агресивом остварење ратних циљева Трећег Рајха у другом свјетском рату не

може свалити само на Хитлера. Најзад се дискутовало о реферату Димитрија Ђорђевића *Покрети за националну и економску независност Балкана у XIX и XX вијеку (до 1914)*. Двојица учесника из нама сусједних земаља, оспоравајући националну индивидуалност Македонаца, скренула су дискусију о интересантним проблемима реферата. Предсједник подсекције, такође из нама сусједне земље, злоупотријебио је свој положај на тај начин што је закључујући сједницу, последије дискусије, нагласио да треба оспорити право Македонцима, свјесним своје националне индивидуалности, да буду оно што јесу. Ово је нашем представнику дало разлога да уложи протест Међународном комитету.

Треба поменути да су се на Конгресу доста јако изражавала становишта појединих историчара као вид одбране конкретне политике њихових земаља, нарочито кад је било ријечи о питањима новије историје. Од објективности се одступало и онда кад је у конфронтацији са другим становиштем интерес историјске науке подређиван интересу одређеног политичког курса или нечега што се прижељкује да буде политика неке земље.

Искуства Конгреса историчара у Бечу послужиле да се у будуће ревијални и тематски дио доведу у потпунији склад. Резултати многих истраживања у области историје морају се уопштавати, али се ни националним историографијама не може оспорити одговарајуће мјесто. Од будућих конгреса исто-

ричара, почевши од наредног, који ће се одржати у Москви 1970. године, очекује се више резултата на уопштавању конкретних испитивања, више критике буржоаске историографије и конзервативизма у изучавању све сложенијих проблема друштвеног развитка са становишта изворне Марксове теорије. Разумије се, не треба допустити да се искључивошћу супротних схватања онемогући сарадња и конструктивна дискусија историчара највећег броја земаља свијета о најинтересантнијим проблемима историјске науке уопште.

Напомињемо да је неколико југословенских историчара врло успјешно дискутовало у разним секцијама Конгреса.

Поводом одржавања Конгреса наша организација историчара објавила је *Историографију Југославије 1955—1965* (на француском језику), библиографију радова о народноослободилачкој борби и ширу верзију Ђорђевићевог реферата („Покрети за националну и економску независност Балкана у XIX и XX вијеку (до 1914)“. *Историографија Југославије 1955—1965* може се ставити више оправданих приговора. У њој нијесу поменути неки значајнији радови из области историјске науке. Има одступања од пуне објективности у приказу појединих радова. Установљено је да је понегдје у преводу преиначен смисао оригиналног текста, као и то да је несавјесни преводилац дао своју негативну оцјену о раду, супротно углавном позитивној оцјени која се налази у оригиналном тексту!

Б. Пејовић

IV КОНГРЕС ИСТОРИЧАРА ЈУГОСЛАВИЈЕ

У Сарајеву је од 16. до 18. новембра одржан IV конгрес историчара Југославије. То је био импозантан научни скуп, за који је било пријављено два реферата у пленуму и 109 жореферата у секцијама. Конгрес је посвећен 20-годишњици стварања социјалистичке Југославије, па је стога разумљиво што су оба реферата и нај-

већи број жореферата посвећени историји Југославије последије 1918. године. Конгрес су поздравили представници Централног комитета СК БиХ, Главног одбора ССРН и других друштвено-политичких организација Босне и Херцеговине и града домаћина, а предсједник Савезне скупштине Е. Кардељ, коме је био упућен позив да